

მწყემსი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვისი დაჰსდვის ცხოვართათვის. იოან. 10.—11.
 შპავე ცხოვარი ჩემი წაწყმედული. მსრუტ იყოს სიხარულ კათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. ლუკ. 15—4.
 მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენათ თქვენ. მათ. 11—28.

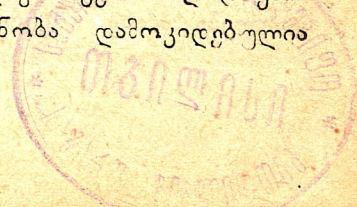
№ 11 1883—1901 1—15 ივნისი.

გიდევ რამოდენიმე სიტყვა სამღვდლო და საეკლესიო მოსამსახურეთათვის პენსიების დანიშვნის შესახებ.

წავიკითხე ძირითადი დებულებანი პროექტისა შესახებ პენსიებისა და ერთ დრთებითი შემწეობისა საეკლესიო მსახურთა და მათ ოჯახთათვის. დღეს ჩვენ გვსურს გაუზიაროთ ჩვენს მკითხველს ის შთაბეჭდილებანი, რომელინც ჩვენში ამ პროექტის წაკითხვამ დაჰბადა. არა ერთ გზის მოგვისმენია სამღვდლო და საეკლესიო მოსამსახურეთაგან გულის შემზარავი ოხვრა იმის შესახებ, რომ ეს დაუღალავი მოღვაწენი მუშაობენ საზოგადო ასპარეზზედ მკირე პენსიის მიღების იმედით და ზოგნი კი არა-

ვითარ პენსიას არ ელიან. მართლაც, რომ დაუკვირდეს კაცი, ყოველ მღვდელს ხომ არ შესწევს ძალა იმსახუროს 35 წელი, რომ მიიღოს პენსია 130 მანეთი, ცოლმა კი შვილებითურთ 90 მანეთი. ზოგი მღვდელი ოც-და-ათ წელიწადს მსახურებს ერთსა და იმავე მრევლში, შემდეგ დამბლა დაცემული გამოდის შტატ გარედ და მას არავითარი პენსია არ ეძლევა. ერთმა მღვდელმა 32 წელიწადი იმსახურა ერთსა და იმავე ეკლესიაზე და სიკვდილის შემდეგ, მადლობის ნიშნად თვისი მრევლისაგან დაიმსახურა ძეგლი, მაგრამ პენსია ვერ მიიღო, რადგან 35 წელიწადს უკლდა 2¹/₂ წ. დიაკვნები და მედავითნენი ხომ სულ მოკლებულნი არიან პენსიას.

დღეს ახალი პროექტით მღვდლებს პენსიები ემატებათ, დიაკვნებს და მედავითნეებს ახლად ენიშნებათ. პენსიების რაოდენობა დამოკიდებულია

იმაზე, თუ ვინ რამდენი წელი იმსახურა. ახალი პროექტით პენსია ენიშნებათ 20—30 და 30—35 და მეტ წლამდე, მხოლოდ მღვდელ-მსახურთ და მედავითნეთ, რომლებიც უკურნებელი სენით იქნებიან შეპყრობილნი, ხუთი წლის ხამსახურისთვისაც ენიშნებათ პენსია.—სამსახური მედავითნის და სამრევლო სკოლის თანამდებობაზე ანიჭებს კაცს პენსიას.

მშვენიერი პროექტია! თუ კი იგი სისრულეში მოვიდა. თუ ხსენებული პროექტი გავიდა, სწორეთ გამხნევდებიან სამღვდლო და საეკლესიო მოსამსახურენი და მათი მოღვაწეობაც უფრო ნაყოფიერი შეიქნება. მაღლობა ღმერთს და მაღლობა იმ პირთა, რომელთაც შეიმუშავეს ასეთი პროექტი და კიდევ თაობენ მის განხორციელებას. ღმერთსა ვთხოვთ, რომ ხსენებული პროექტი მალე მოვიდეს ძალაში!..

მაგრამ ამ სიხარულთან ერთად არ შემოიძლიან დაეპალო ის სამწუხარო გრძობაც, რომელსაც იწვევს ქალაქის და სოფლის სამღვდლოების ორ მოპირდაპირე დასად გაყოფა. საქმე იმაშია, რომ ქალაქის ეკლესიების მღვდლებს უნდა დაუნიშნონ პენსია 300 მანეთი, სოფლის მღვდლებს კი 244 მანეთი. ამ ნაირივე განსხვავებაა დიაკვნებისა (150—120 მ.) და მედავითნეთა (120—90 მან.) პენსიებში. ჩემის აზრით ეს განსხვავება საქმის გარემოებათაგან არ არის გამოწვეული. რითი შეგვიძლია ავხსნათ ასეთი გაყოფა? პირველად მითი, რომ ქალაქის მღვდლებს მეტი შრომა აქვთო ვიდრე სოფლისას, მეორედ—ქალაქში ცხოვრება უფრო ძვირია ვიდრე სოფელშიო. შევჩერდეთ ჯერ პირველ მოსაზრებაზე. მართალია განა, რომ ქალაქის მღვდლები უფრო მეტს ჯაფაში არიან ვიდრე სოფლისა? არა და არა. საზოგადოდ შრომა სოფლის მღვდლისა უფრო სამძიმოა და საშიშარი, ვიდრე ქალაქის მღვდლისა. აიღეთ მაგ. მარტო სოფელ-სოფელ სიარული და აუცილებელი ოჯახური საქმეები. მართალია შრომა ქალაქის მღვდლებისა ხშირად გაორკეცებულია ისეთი თანამდებობით, როგორც მაგალითად საღმრთო სჯულის სწავლება დაბალ და საშუალო სასწავლებლებში, აგრეთვე კონსისტორიებში წევრობა და მზრუნველობა სასულიერო წოდების ღარიბებზე, მაგრამ ასეთი თანამდებობის აღსრულება მძიმე ტვირთი კი არ არის, არამედ ქა-

ლაქის სამღვდლოების უპირატესობაა, რომელითაც ნება ეძლევათ ქონებრივი და საპატრიარქო ჯილდოების მიღებისა. აიღეთ სია უმაღლესად დაჯილდოებული მღვდლებისა, რომელი ეპარქიისაც გნებავთ და თქვენ აშკარად დაინახავთ, თუ რა საცოდავია სოფლის სამღვდლოება შედარებით ქალაქის სამღვდლოებასთან: ღვაწლი სოფლის სამღვდლოებისა თითქმის სულ შეუმჩნეველი რჩება ეპარქიალური მთავრობისათვის. საზოგადოდ სოფლის მღვდლები ჯილდოების გაწესრიგების დროს უყურადღებოდ რჩებიან ხოლმე. დაე, თავი დაეანებოთ ჯილდოებზედ ბაასს, ვინაიდან მათ აღგილი არ უნდაჰქონდეთ სამღვდლოებაში. ხშირად ეს ჯილდოები სამღვდლოებაში ჰბადვენ არა სასიამოვნო გრძობათა და შურს. (ამის დასამტკიცებელი საბუთები, სამწუხაროდ, ბევრია). პრინციპიალურადაც რომ ვსთქვათ, ეს ჯილდოები რაღაცა არ შეეფერებიან სულიერი მწყემსის დიდ სამსახურს. დაეანებოთ თავი იმაზედ ლაპარაკს, თუ რა უთანახმობაა ქალაქისა და სოფლის სამღვდლოებას შორის, შესახებ საპატრიარქო ჯილდოების მიღებისა,—სამწუხარო ის არის, რომ იმავე უთანახმობას ვხედავთ პენსიების გაწესრიგებაშიდაც... შეიძლება ასეთი გაწესრიგების დროს სახეში ქონდათ ის გარემოება, რომ შტატ-გარეთი ან გარდაცვლილი მღვდლის (დიაკვნის და მედავითნის) ცოლ-შვილისთვის ქალაქში უფრო ძნელი იქმნება ცხოვრება, ვიდრე სოფელში. თუ ამას გამოვიკვლევთ, ე'ც დიდი საეჭვოა.

ყველა ზემო ნათქვამიდან, ჩვენის აზრით, გამოდის შემდეგი დასკვნა: საჭიროა გათანახმორდეს პენსია ქალაქის და სოფლის მღვდლებისა, პირველს ზომიერად მოვაკლოთ და მეორეს მოუმატოთ, თუ ფინანსიურის მოსაზრებით არ შეიძლება, რომ სოფლის მღვდელსაც მზავსად ქალაქის მღვდლისა დაენიშნოს სამასი მანეთი.

წერილი რედაქციისადმი

(ქართული გალობის შესახებ).

წასულს ყველიერში, ე. ი. ამა წლის თებერვლის თვეში მოვიდნენ ჩემთან სამი გლეხი, სოფელს მუხურის მცხოვრებნი: დიმიტრი ბუიძე, საბა და პავ. ბარბაქაძეები. ამათ მთხოვეს მე, რომ მათთვის მესწავლებია ქართული საეკლესიო გალობა; წირვის წესი და სხვა. ამათი სურვილი იყო, ესწავლათ კილოზე, სადათ და უბრალოთ ნოტებზე დაწერილი გალობა, რომელიც მათ შემთხვევით მოესმინათ ქალაქ ქუთაისში წმ. გიორგის ეკლესიაში, სადაც გალობდნენ ჩემგან კილოზე დაწერილს გალობას ჩემგანვე შედგენილი მოწაფეთა გუნდი. მე, სასწავლებლებში გაკვეთილების ჰქონების მიზეზით, უარი უთხარი. ამ უარის თქმამ მეტი-მეტად შეაწუხა ისინი, დამიწყეს მეტის-მეტი შეწუხება, ხვეწნა, საშველს არ მაძლევდნენ. რადგანაც აღარ მომეშვენ და მეც შევატყვე, რომ ძლიან სურვილი ჰქონდათ, შემდეგი რჩევა მივეცი: ეკზამენების შემდეგ სოფელში წამოგყვებით, თუ სხვებიც იქმნებიან ვინმე გალობის სწავლის მსურველები-მეთქი. ამ დაპირებამ ისინი მეტად გაახარა და დიდი მადლობა გადამიხადეს. მსურველები ბევრი იქნებიან და იმდენი სიკეთე გვიყავით, რომ ეს დაპირება არ შეგვიცვალო. დაბრუნდნენ თავიანთ სახლებში. ამის შემდეგ ორჯელ კიდევ მომაკითხეს და დანაპირებზე დადასტურდნენ. პირველს ივნისს მივედი მათს სოფელში. დამხდნენ ის სამი პირი და მათთან კიდევ სხვებიც, სულ 12 გლეხი (წლოვანობით 30 წლიდან 50 წლამდის არიან). ამათში ოთხიოდე ისეთებიც ურევია, რომელთაც წირვის წესი სცოდნიათ გადამახინჯებულად, რომელიც კილოს სულ არა ჰგავს. დავიწყეთ სწავლა და ჩემდა გასაკვირლად, საოცარი ნიჭი გამოიჩინეს. ზევით მოგახსენეთ: პირველს რიცხვს დავიწყე-მეთქი, დღეს მათე რიცხვია კვირა და მშვენიერად ვიგალობეთ მუხურის წმ. გიორგის ეკლესიაში (გარდა რომელი ქერაბინისა, რომლის დასწავლა ასე მალე ვეღარ მოვასწარით). ხალხი მეტის-მეტი სიხარულით ისმენდა და ყველას სახეზე სიხარული იხატებოდა; მეტის-მეტად ნასიამოვნები

ნები დარწმუნდნენ და გასაკვირლად ის მიანდათ, რომ ჩვენ თორმეტი ერთად ვგალობდით და იმათ უმეტესობას ჯერ გალობა არ გაეგონა გარდა სამის კაცისა ერთად. ძლიან მოხარული ვარ, რომ ასე ხანში შესულმა კაცებმა სამაგალითო ნიჭი გამოიჩინეს! თუ ასე იმუყაითეს ამ ორი თვის განმავლობაში, ძლიან მტკიცედ დაისწავლიან, როგორც წირვის წესებს, ისე ბევრ სხვა მიუცილებელ საქირო გალობებს.

დმერთმა ინებოს, რომ სხვა მრავალ სოფლებშიაც აღმოჩენილიყვნენ ამ გვარი ნიჭითა და სურვილით აღჭურვილნი. ჩვენი სასულიერო სასწავლებლებიდან წასული ყმაწვილები ბევრია ისეთი, რომელთაც ხელს უწყობს გალობის ნიჭი, იციან კიდევ გვარიანი გალობა, შეუძლიათ, რომ მოამზადონ სოფელში მსურველები და ამით მისცენ გალობის საქმეს დახმარება, მაგრამ სამწუხარო ის არის, რომ შრომას ასში ერთი არ ტვირთულობს, სიზარმაცეს იჩენს და ერთხელვე დასწავლილს ივიწყებს, ჰკარგავს! ყველა ესენი და სხვაც მრავალია, რომელნიც ხელს უშლის სოფლად გალობის გავრცელებას, რომლის შესახებაც ერთხელ გვინდა ამაზე ვრცლად მოვილაპარაკოთ.

რადგან გალობის შესახებ ჩამოვარდა ლაპარაკი, მინდა ჩემი აზრი გამოვთქვა ქუთაისში წრევანდელი ქართული გალობის კურსების შესახებ. როგორც წელს, ისე წინეთ ორჯელ იყო ქუთაისში შეკრებილი სამრევლო სკოლების მასწავლებლები კურსებზე და ქართული გალობის მასწავლებლად ორივეჯელ მე გახლდით დანიშნული. რასაკვირველია, თანახმად უწმ. სინოდისაგან გამოგზავნილი პროგრამისა და კურსების გამგეთა ხელმძღვანელობითა შეუდევქით სწავლას. მივეყვით რუსულს გეგმაზე შედგენილს პროგრამას, ესდით და რამდენადაც შესაძლებელი იყო, გავიარეთ: წირვის წესები, უფალო ლაღადეყავები რვა ხმათა, დასდებლები რვა ხმათა, ტროპრები რვა ხმათა, დღესასწაულის ტროპრები და სხვა. ეკზემენზედ აღმოჩნდა, რომ უმეტესობამ გვარიანად დაიჭირა ეგზამენი, მაგრამ ყოველ შემთხვევაში ისე მკვიდრად არა, რომ მათ ბეჯითად შეძლებოდათ გადაცემა სოფლის სამრ. სკოლის პატარა მოწაფეებზედ. ამ გვარად, სასყიდელი საკმაოდ მივიღეთ, შრომა

მეტის-მეტა გავსწიეთ, როგორც მასწავლებელმა, ისე მოსწავლეებმა და ნაყოფი კი ისეთი მკვიდრი ვერ მოვიტანეთ, როგორც სანატრელი და საჭირო იყო. ეს იყო იმის მიზეზი, რომ ჩვენი სამრევლო სკოლების მასწავლებლების შესაფარდათ ვერ არის გალობის პროგრამა შედგენილი. ის პროგრამა შეფარდებულია რუსეთის სკოლებზე და მათ მასწავლებლებზე, სადაც, რამდენი ხანია, მილიონობით ხარჯვენ გალობის გასაუმჯობესებლად ფულებს, გააუმჯობესეს კიდევაც და იქაური მასწავლებლებიც ამ გაუმჯობესებულს გზაზე აღვიან. ჩვენში კი ორი-სამი წელიწადია, რაც, თუ შეიძლება ასე ვსთქვათ, ცალგვერდათ ჰკიდებენ ხელს გალობის საქმეს სასწავლებლებში, თორემ მანამდის ყველამ კარგად ვიცით, თუ რა გზას ადგა ქართული გალობის სწავლება ჩვენს სასწავლებლებში. ამ ნიადაგზე მომზადებული ჩვენი სოფლის მასწავლებლები როგორ შეძლებენ, რომ ისინი რუსეთის სკოლების გვემაზე შედგენილს პროგრამას მივაყოლოთ!.. როგორც გამოცდილებამ გვაჩვენა და გარემოებაც გვაჩვენებს, ჩემი აზრია, რომ, თუ შეიძლება, ჩვენმა წლებანდელმა კურსების მეთაურებმა უმთავრესი ყურადღება მიაქციონ ქართულ გალობის მხოლოდ წირვის წესს. სანამ მტკიცედ არ დაისწავლიან წირვის გალობებს, არას გზით სხვა გალობაზე არ უნდა გადავიდნ და ასე ამგვარად შესაძლებელია მასწავლებლებს წაყვეს სახლში მტკიცედ ის წირვის გალობა, რომელიც მუდამ საჭიროა და ამ დროებით დანარჩენს თავი დავანებოთ. გულწრფელად აღვიარებ, რომ მე, რომელსაც ამოდენი ხნის გამოცდილება ვერ შემეწია, ვერ დავძლიე იმ სიძნელეს, რომელიც მასწავლებლების წინანდელი მოუმზადებლობის მიზეზით იყო გამოწვეული, ამ სიძნელეს როგორ გადალახავს და დასძლევს წრევანდელი კურსების—ქართული გალობის მასწავლებელი და როგორ გაივლის მთელს პროგრამას, თუ ისე არ მოვიქცით, როგორც ზევით ვსთქვით?! მე არ ვიცი, ვინ ასწავლის წრე-

ულს ქართულ გალობას, მაგრამ ვინც უნდა იყოს იგი, ვიცი, რომ იმას ჩემგან ნასწავლი ექნება:— მაშასადამე ახალი კაცი და ჯერ კიდევ არა დახლოვებული სწავლების საქმეში. ღმერთმა ინებოს, რომ მასწავლებელს მოსწავლე სჯობდეს, ეს სიძნელე დაეძლიოს, რომელიც ზემოთ მოვიხსენიეთ, მაგრამ ეჭვი მაქვს...

რაც ამ ბოლოს მოვიხსენიეთ, ამას იმედია ტრიახობათ არ ჩამომართმევთ. ვარდა ამისა ნოტებზე დაწერილი სადა კილოს გალობა ჯერ დაბეჭდილი არა გვაქვს (ჯერ კიდევ ვერ მოვასწარით ბეჭდვის დაწყება) და თუ ხელნაწერიდან მაინც გადიწერა მასწავლებელმა სისწორით, ძალიან კარგი იქნება. მაგრამ სამივე ხმებზე უნდა გადიწეროს და ამით იხელმძღვანელოს. კიდევ ვიმეორებ ჩემს აზრს: მარტო წირვის წესზე რომ შევჯერდეთ წრეულს და ამაში კარგად მომზადებული წავიდნენ მასწავლებლები სოფლად, შრომა მიზანს მიღწეულად უნდა ჩაითვალოს; თორემ მარტო ფორმის გამოკიდება და პროგრამის *) სდევნა ამ შემთხვევაში არ გამოგვადგება.

მღვდელი რაჟდენ ხუნდაძე.

სოფ. მუხურა

7 ივნისი.

*) შეიძლება ვინმემ ითქვას: უმადლესად დამტკიცებული „ზრგვანამის“ შეცვლა შეუძლებელია, მაგრამ ეს შეცვლა კი არ იქნება, არამედ შეძლებისდაგვარად შესრულება, რამდის ასე თუ ისე სასარგებლო საქმის დაყენება, ეფექტუალის თავის შეხედულებისამებრ შეუძლია სამსწავლო რჩევას.

მღ. რ. ხ.

«მწყემის» კორკასკონდენცია.

სოფ. ჩუნეში (ციხის გვერდი). ს. ჩუნეში მდებარეობს ქუთაისის მაზრაში, 15 ვერსზედ ქუთაისიდან. ჩუნეშს შუაზე ჰყოფს ერთი პატარა მდინარე ყუმი—გუბის წყლის სათავე, და ამიტომ, მარცხენა ნაპირზე, აღმოსავლეთისაკენ მდებარეს, გამოდმა ჩუნეშს ეძახიან, ხოლო მარჯვენა ნაპირზე, დასავლეთისაკენ მდებარეს—ჩუნეშს. ეს სოფელი თითქმის შუა გულია ჩუნეშის საბლალაჩინო ოლქისა და ამ ოლქსაც მიუღია საბლალაჩინო მაზრის სახელწოდება. ამ სოფელს მეორე სახელიც ეწოდება—ციხის გვერდი, და მართლაც, მდინარე ყუმის პირად ერთს მაღალ გორაზე, რომელიც ხელოვნურად ამალღებულსა ჰგავს, არის ციხის გალავნის ნანგრევები. თვითონ ციხე კი ეკლესიად გადაუკეთებია სოფელს წმ. სტეფანეს სახელზე და დღეს წირვა-ლოცვას ისმენს შიგ. შესანიშნავია, რომ ამ ეკლესიის კედელი თითქმის ორი საყენი არის სისქით. სხვა ძველი არხეოლოგიური რამ არაფერი გადარჩენია ჟამთა ვითარებას. მხოლოდ ჩვენ მიუსწარით თვითონ ეკლესიაში ორი ხელის გულის სიფართე ოქრომკერდით აბრეშუმზე ნაქსოვ ნახატს, რომელიც გარდამოხსნას წარმოადგენს. ცალ გვერდზე ამ ნახატს ხუცური ასო-მთავრულით აწერია: დადგება. აქვე არის დაცული რამოდენიმე ცალი ძველი წერილი ფული, რომლის ღირებულობა ყველას მოეხსენება. მხოლოდ ჩვენ ვნახეთ საფლავის თხრის დროს ერთი ძველი ფული ვერცხლისა, რომელზედაც დახატულია ცალ გვერდზე კაცის სახე თუშური ქუდის მსგავსად თავდახურული, ხოლო მეორე გვერდზე ფრთა გაშლილი ფრინველი, რომელიც არწივს უნდა წარმოადგენდეს და რომელიც ზის რაღაც სხვა ცხოველზე. კარგათ ვერ გამოვარკვიეთ, რა ცხოველი უნდა იყოს ის. ყველაზე უფრო თევზს მიაბზგავსებს კაცი. ამ ცხოველს ქვეშ რომაული ასოებით აწერია: I N. ჩვენ ვნახეთ აგრეთვე მეორე ძველებური ფული სპილენძისა, რომელსაც ცალ გვერდზე მამალი ახატია და თავზე ქართულად აწერია: ქ. ხოლო მეორე გვერდზე ხუცური ასოებით აწერია რაღაც ქარაგმით, რომელიც ჩვენ ვერ ამოვხსენით. ორივე

ამ ფულებს ვარდგენ „მწყემის“ რედაქციაში შემამოწმებლად და უკეთუ საჭირო იქნება, შემოაჩილესად გთხოვთ გადასცეთ თბილისის საეკლესიო მუზეუმს.

საყურადღებოა აგრეთვე, რომ ამ ეკლესიის გალავანში, როცა მიცვალებულისათვის საფლავებს ქრიან, პოულობენ დიდი ზომისა და სისქის რკინა-კრამიტებს და ანგურებს. აგრეთვე იპოება მიწაში ორგვარი ქვა: ერთია ლურჯი, რომელიც გრძელი და რგვალი სვეტივით და შაბივით ტყდება, ხოლო მეორე თეთრი თლილი ქვის ნაჭრები, ერთი-მეორეზედ საგანგებოსავით მოწყობილი და აქა-იქ მოლაგებული იატაკივით. ყოველივე ეს ხალხს ნებას აძლევს იფიქროს, რომ ეს გორა განგებ აუმაღლებია თამარ მეფეს და ციხე აუშენებიაო. ჩვენში ყოველ ნაციხვარს თამარ მეფეს აწერენ, მაგრამ არ ვფიქრობთ, რომ ეს უფრო ძველი დროის არ იყოს. არის ამ სოფელში მეორე გორა, რომელსაც ხალხი ნაკოშკარს ეძახის. ამბობენ, ამ ნაკოშკარსა და ზემო-აწერილ ნაციხვარს შუა გაბმული იყო ჯაჭვი და ერთი მეორეს გადასცემდნ მტრის მოახლოვებასო. არავინ იცის ნამდვილად ისტორიულის საბუთით, თუ ეს ნაციხვარი რომელ დროს ეკუთვნის. თუმცა ჩვენის აზრით საჭირო კია ვიცოდეთ, რადგან თვისი მდებარეობით დიდი სტრატეგიული მნიშვნელობა უნდა ჰქონოდა ძველ დროში. საკვირველია, რომ ამ გორას ოთხივე მხრით გვერდებზე წყაროები გამოუდის, რომელთაგან ერთი მილით არის გამოყვანილი. შესანიშნავია, რომ თუმცა ეს გორა პატარაა, მაგრამ შედარებით კი ძალიან მაღალი. სასიამოვნოა, როცა კაცი აღიხარ ზევით წვეროზე, სადაც ეკლესია არის აშენებული ვაკეზე, რომლის სივრცე 900 კვ. საჟ. თუ შეიკავს მეტს არა და არე-მარეს დაჰყურებს. მთელი ქვემო იმერეთი, გურია და სამეგრელო ხელის გულივით გადაგეშლება აქედამ თვალ-წინ. სამწუხაროდ არც აქაურ თავადებს ლ—ძეებს მოეპოვებათ ამ ნანგრევების შესახებ ნამდვილი წერილობითი ცნობა და არც შესაძლებელია ჰქონდეთ, რადგან ახლანდელი სალორთქიფანიძო უწინ ნემსაძეს ეკუთვნოდა თურმე და ამ არე-მარეში თ. ნემსაძე ბატონობდა. ვინ იცის, კიდევ იმაზე წინ ვინ ჰფლობდა! სასურვე-

ლია, რომ ვინმე თავს შეიწყენდეს და ყურადღებას მიაქცევდეს ამას. ვინ იცის, იქნება ამით რომელიმე ისტორიულ მოვლენას, ან პირს ნათელი მოვლენის და გამოიკვცეს.

ამავე სოფელში მრევლს აქვს ორი სალოცავი ადგილი, სადაც ძველად საყდრები ყოფილან. დღეს კი არც ერთი არა სჩანს, მაგრამ ხალხი მაინც მიდის ამ ადგილებზე სალოცავად და ხანდა-ხან შესაწირი მიაქვს იმ ხატების სახელზე, რომლებსაც სახელობაზე ყოფილან საყდრები აგებული. შესაწირს, წმინდა თაფლის სანთელს, სანთლის გულს, და წვრილ ფულს, მიწაზე სტოვებენ და მიდიან. ამ ადგილების მოსალოცავად ხშირად მოდიან შორი ქვეყნებიდანაც, თუმცა ძალიან ძვირად. ერთ ამ ადგილთაგანზე ხალხი ილოცავს წმ. გიორგის სახელზე, რომელსაც ახსენებს „წმიდა გიორგი ქედისად“. გამოვიკითხე, მაგრამ ვერავინ ამიხსნა, თუ რად უწოდებენ ქედის წმ. გიორგის. ჩვენის აზრით კი რამე დამოკიდებულება უნდა ჰქონდეს ამ ხსენებას სხვა რომელიმე ადგილის ხატთან, რადგან აქ, ამ არე-მარეში, ქედისა არ ეწოდება არც ერთ ადგილს. ჩვენ ვფიქრობთ, რომ რაჭის სოფელ ქედისასთან უნდა იყოს რითმე დაკავშირებული ეს სახელწოდება. ვეცდებით შემდეგში ეს უფრო ნათლად გამოვარკვიოთ და ახსნათ. ხოლო მეორე ადგილის სალოცავს ეწოდება „წმ. ფერცვალე“ და უხმობენ „გუბელაძის სალოცავად“, რადგან მხოლოდ ერთი გვარის კაცები ილოცავენ, ვინც უნდა იყოს, აქაური, თუ შორიდან მოსული. ამ ოცი წლის წინად ამ ადგილზე ერთი პატარა ხის ეკლესიაც მდგარა და წირვა-ლოცვაც ყოფილა შიგ. ახსოვთ აგრეთვე, რომ ბოლო ხანებში ეს ეკლესია კარის სალოცავად ჰქონია ერთს აქაურ მებატონეს. როგორ დაბატონებია ეს მებატონე ამ ეკლესიას და მის გარეშემო მდებარე ადგილებს და საკუთრებად გაუხდია, ეს გრძელი ისტორიაა და ჩვეულებრივი ამბავი მებატონესა და ყმას შუა. შემდეგ ეკლესია მოუშლიათ, თუ მისით დარღვეულა, დღეს იქ აღარაფერი აღარ იპოება. მხოლოდ ჟამთა ვითარებას გადარჩენია რამოდენიმე ფიცარზე დახატული ხატები. განსვენებული ეპისკოპოსის გაბრიელის განკარგულებით, ეს ხატები შტატის ეკლესიაში დაუსვენებიათ, მაგრამ როგორღაც არ ყო-

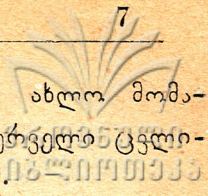
ფილა სისრულეში მოყვანილი. ნაცვლად ამისა ხატები ინახებოდნენ იმავე მებატონის ერთს ოთახში და, რასაკვირველია, შესაწირიც იქ მიჰქონდათ. რაღა თქმა უნდა, ამ შეწილებების ანგარიშის არავინ არაფერი იცოდა. საქმე ამ მდგომარეობაში იყო, რომ ჩვენის მოხსენებისამებრ, ყოვლად სამღვდლო განსვენებულმა ბესარიონ ეპისკოპოსმა ნება-დაგვრთო, ორივე ამ ადგილებზე პატარა სახატეები აეშენებია ხალხს და ყოველივე შეწირულება ცალკე დაბეჭდილ კრუშკაში მოგროვილიყო. ერთს ადგილზე უკვე გაკეთდა ამ გვარი სახატე, სადაც დასვენებულია ფერის ცვალების ხატი, და კრუშკაც სდგას. ხოლო მეორე ადგილზე ახლა აშენებენ და მალე მზად იქნება. იმედია აწი მაინც აღარ დაიბნევა შეწირულება, თუ კი რამ იქნა, და ხალხიც მიეჩვენება, რომ ღვთის ხსენება და ხატის მოლოცვა თანამდებ არს ხატის წინაშე და არა ხის ძირში.

მღ. ი—ე ფ—ა.

შურნალ-გაზეთებიდან.

„Daily News“-მა გამოაქვეყნა ბოტას პროკლამაცია, რომელიც მას ლორდ კიტჩინერთან მოლაპარაკების შემდეგ მიუწერია ბურებისათვის:

„ძვირფასო ძმანო! კიტჩინერის წერილი ყველასათვის აშკარადაჰხდის, რომ ინგლისის მთავრობას სრული ჩვენი გაწყვეტა აქვს აზრად. ამიტომაც მის მიერ წარმოდგენილს პირობებს ვერაფრის გულისათვის ვერ მივიღებთ. თუ ჩემ მიერ ნათქვამი არა გჯერათ, დაჰხედეთ თვითონ მისს წერილს: ამ წერილში გაცილებით ნაკლები შეღავათია ჩვენთვის დასახლებული, ვიდრე სრულის დამარცხების შემდეგ ინგლისის მთავრობა მოგვანიჭებდა! ინგლისის მთავრობას ჰსურს მოგვცეს საკანონმდებლო საბჭო, რომლის წევრნიც ინგლისელები და ინგლისის მიერვე დანიშნული მოხელეები იქმნებიან. რაც შეეხება მცხოვრებთა მოთხოვნისა და საჭიროებას, ამას ინგლისელები

არავითარ ყურადღებას არ აქცევენ. ინგლისის მთავრობა მხოლოდ შემდეგ წყალობას გვიჩენს: გვაძლევს ერთ მილიონს სტერლინგს, რომ ამითი ჩვენი ვალი დაფაროთ, მაგრამ ეს მილიონი ვისთვის რა საჭიროა, ნეტა, როდესაც იურისკონსულტების აზრით, თუ რომ ჩვენს მოგებას ინგლისის მიისაკუთრებს, მაშინ ვალიც საესებიზ მანვე უნდა გაისტუმროს. ეჭვი არ არის, ჩვენს ერს დიდი გაჭირვება მოეღოს; მაგრამ თუ რომ თავისუფალი არსებობა მოგვესპობა, სიცოცხლე ან კი რაღად გვინდა? მართალია, სისხლის ღვრა ძნელი საქმეა, მაგრამ მეტად სამწუხარო იქნება ის, რომ მამული დავკარგოთ... მაგრამ გული არ გაიტეხოთ! სასოწარკვეთილება მართა თანამემამულეთა მიმართ როდია უსამართლობა, იგი სარწმუნოებასაც უარს ჰყოფს. რამდენადაც მტერი უარესად მოგვეპყრობა და მეტს ზიანს გვიზამს, იმდენად უფრო მხნედ უნდა გაუწიოთ წინააღმდეგობა, იმდენად ვაუჟაცურად დავიცვათ ჩვენი უფლებები“.

ეს პროკლამაცია საუცხოვო საბუთია იმისი, თუ კიტჩენერის პირობებისა ბოტა რამდენად წინააღმდეგია და მასთან ერთად ყველა ბურებიც, რომლებიც წინამძღოლთა რჩევასა და სიტყვას მუდამ ჰმორჩილებენ და მტრის ძალადობის წინ ქედს არ იხრიან, ძვირფასის თავისუფლებისათვის კვალად იბრძვიან.

უნივერსიტეტის წესდების და მის ახლანდელ მდგომარეობის გადასინჯვა-განხილვის საქმე ჯერ-ჯერობით შეუჭერებლად მიდის წინ. კიევის უნივერსიტეტის საბჭომ უკვე დაასრულა წესდების გადასინჯვა, სხვა უნივერსიტეტებიც ათავებენ; ასე რომ მასალის შეგროვება მალე დასრულდება და უმაღლეს მთავრობას მალე შეეძლება შეუდგეს რეფორმის საქმეს... როგორც გაზეთების ცნობებიდან სჩანს, ყველა უნივერსიტეტები, რომელთაც საერო განათლების მინისტრმა მიმჰმართა დაკითხვით, იმ აზრის არიან, რომ უნივერსიტეტს უნდა დაუბრუნდეს წეს-წყობილება 1863 წლის წესდების მიხედვით; უნდა აღდგენილ იქმნას პროფესორთა სასამართლო, სტუდენტების სასამართლო, კასები და სხვა. ეს ერთსულოვნება და თანხმობა უნივერსიტეტების, პროფესორების, ყურნალ-გაზეთების, სახელმწიფო მოღვაწეების და

სხვათა იმის მომასწავებელია, რომ ახლო მომავალში უთუოდ უნდა მოხდეს სასურველი ცვლილება რუსეთის უნივერსიტეტებში!

* *

სემინარიელები სემინარიის წიგნთ-საცავებს აუგებენ და ამბობენ, რომ ხეირიანი წიგნები არ მოეპოვებათ მათ საკითხავად. ამის შესახებ „ნოვოე ერემიაში“ ჩვენ ვკითხულობთ შემდეგს:

„წიგნების არჩევა მოსწავლეთა ბიბლიოთეკებისათვის, სწერს ხსენებული გაზეთი, მინდობილი აქვს მასწავლებელთ—თითოეულს თავის საგანში; მათ მიერ არჩეულ წიგნებს შემდეგ ამტკიცებს სემინარიის საპედაგოგო კრება. ჩვენ წინა სძევს კატალოგი ერთის სემინარიის ბიბლიოთეკისა, სახელდობრ—პოლტავის სემინარიისა, და შეძლება გვაქვს გავიგოთ, რა სულიერ საზრდოს აწოდებენ სემინარიის პედაგოგები თავის მოწაფეთ. ამ კატალოგის განხილვის შემდეგ, არ შეიძლება განცვიფრებაში არ მოხვიდე. სიტყვიერების განყოფილებაში თქვენ ვერ შეხვდებით ისეთ ავტორებს, რომელთაც იცნობს ყოველი მკითხველი. პოლტავის სემინარიის ბიბლიოთეკაში არ მოიძებნება თ. მ. დოსტოევსკის, ლ. ნ. ტოლსტოის, გარშინის, ჩეხოვის, კოროლენკოს და სხვა ახალ მწერალთა თხზულებანი... განჩარვის თხზულებებიდან ბიბლიოთეკაში არის მხოლოდ „ფრეგატ პალადა“; ტურგენევისა—მხოლოდ „მონადირეს წერილები“. რუსეთის პოეზია აკრძალულია სემინარიელისათვის ლერმონტოვის შემდეგ; ბიბლიოთეკაში არ არის ლექსთა კრება ნეკრასოვისა, ფეტისა, ნადსონისა, ალექსი ტოლსტოისა... ამ გვარადვეა მოწყობილი ბიბლიოთეკაში უცხოელთა ლიტერატურის განყოფილებაც. ამ განყოფილებაში თქვენ ვერ შეხვდებით ვერც ბაირონს, ვერც ჰიუგოს, ვერც გიოტეს, ვერც სენკევიჩს და სხ.“

* *

„ცნობის ფურცელში“ შემდეგი წერილია დაბეჭდილი: „კიდევ ერთი წიგრი მოაკლდა ქართველ მოღვაწეთა გუნდს! სრული წელიწადია მას აქეთ, რაც ლად აღნიაშვილს ნათესავებმა და გარეშე პირებმაკ კი შეამჩნიეს ერთის უძნელესთაგანის სწეულების ნიშნები—სულის ავადმყოფობისა. ნიშნებმა ცოტ-ცოტად იმატეს და საქმე იკამ-

დე მივიდა, რომ ავადმყოფის სახლში შენახვა და პატრონობა შეუძლებელი შეიქმნა... თითქმის სამი თვეა, რაც ის ტფილისის მიხეილის საავადმყოფოს სულით-ავადმყოფთა განყოფილებაში იმყოფება. ექიმები იმის შველის იმედს არ იძლევიან.

„ქართველ საზოგადოებაში იშვიათი მოვლენა არ არის, რომ მოღვაწე თავის სიცოცხლეს სიღარიბეში ატარებს და ავადმყოფობის დროს უკიდურესს მდგომარეობაში ვარდება. ეს ქართული — ასე რომ ვსთქვათ — კანონია და არ ასცდა ეს კანონი ლადო აღნიაშვილსაც. კარგადმყოფობაში ლადო რასაც თვისს შრომით შოულობდა, დაუზოგველად ახმარებდა გაჭირვებულ ახალგაზდა ქართველებს, ქართული სიმღერების ნოტებზედ გადაღების საქმეს, ქართული წიგნების გამოცემას და სხვ. ახლა მას თითონ უჭირს, საავადმყოფოს მცირედი გარდასახადის სახსარიც კი არ მოეპოვება და ყველასაგან მივიწყებული და მიტოვებული შეიქმნა“.

ღიახ და როდის ხდება ეს? იმ დროს, როცა სადილ-ვანშმებზე და დროს გატარებაზე აუარებელი ფული დახარჯულია და დღესაც იხარჯება ჩვენში და შემდეგში კიდევ რამდენი ფულის დახარჯვაა განზრახული, ამას ვან მოსთვლის!..

* * *

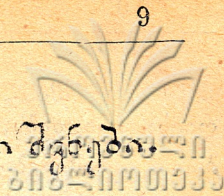
„პეტერბ. ვედომ.“-ს მე-148 №-ში დასტამბულია ბ. კორაბლიოვის საყურადღებო წერილი საქართველოს რუსეთთან შეერთების შესახებ. ავტორი წერილის 1-ლ ნახევარში შეეხება საქართველოს ისტორიას, მის ტანჯვასა და ვაებას წარსულში, მის გმირობას სამშობლოს დაცვისათვის; შემდეგ მის დასუსტებასა და, ბოლოს, რუსეთთან შეერთებას. საქართველო, ამბობს, სხვათა შორის, ბ. კორაბლიოვი, ძველთაგანვე იმედიტ შეჰყურებდა ერთმორწმუნე რუსეთის ერს და ამიტომ, 100 წლის წინად, სრულის ნდობით თავის ნებით შეუერთდა მას. იმედი მშვიდობიანად განვითარების შესახებ მალე გაუმართლდა ქართველ ერს: სასტიკი ბრძოლა მაჰმადიან ერებთან დასრულდა და ქვეყანა შეუდგა სამოქალაქო მოღვაწეობას და კულტურულ მუშაობას. ეს მუშაობა უფრო ნაყოფიერი შეიქმნა, როდესაც ქვეყნის მართვა ჩაებარა დიდ მთავარს მიხეილ ნიკოლოზის ძეს. ნამდვილის მამობრივის მზრუნ-

ველობით მოეპყრა კავკასიის ერებს დიდი მთავარიო, ამბობს კორაბლიოვი და განაგრძობს: „ლიონი“

„დიდი მთავარი ჩაუკვირდა ქვეყნის ისტორიასა და ცხოვრებას, მხედველობაში იღებდა ქვეყნის საუკუნეთა ანდერძსა და გარდმოცემათ, ყურადღებით არკვედა მცხოვრებთა საქიროებას, ერისადმი სიყვარულით და ნდობით მოქმედებდა და ამრიგად მიჰყავდა შორეული ქვეყანა წარმატების გზაზე და ხელს უწყობდა მის კულტურულ შეერთებას რუსეთთან. უავგუსტოესის მმართველის ბრწყინვალე მოქმედებას კეთილი შედეგი მოჰყვა; კერძო ინტერესებმა ადგილი დაუთმეს საერთო მისწრაფებას; პოლიტიკური საგანი საერთო, საზოგადო შეიქმნა არა მარტო ქართველებისა და სომხებისათვის, რომელნიც წინადაც სრულის ნდობით უყურებდნენ რუსეთს, არამედ მაჰმადიანთათვისაც; რუსეთის მეფის სახელს ყველა აღტაცებით იხსენიებს; რუსული ენა შეიქმნა არა მარტო სახელმწიფო ენად, არამედ მეორე დედა-ენადაც. პოლიტიკურ და კულტურულ საგანთა და ინტერესთა ერთობამ კეთილად იმოქმედა კავკასიელებზე: განავითარა ისინი და დაჰბადა სრულიად კულტურული საზოგადოება“.

შემდეგ ავტორი ამბობს, რომ ამგვარი შეხედულება კავკასიის ერებზე შეიცვალაო. სამწუხაროდ, რუსულის პრესისს ერთმა ნაწილმა დაიწყო სხვაგვარი ტენდენციების გავრცელებაო. კავკასიაში გაჩნდნენ რუსები, რომელნიც უფრო სიმდიდრესა და ბედს ეძებენ, ვიდრე სახელმწიფო სარგებლობას; მათ თავისებურად გაიგეს რუსეთის დანიშნულება კავკასიაში და შეიქნა საოცარი განგაშიო:

„მათ დაიწყეს გულთამხილაობა; დაიწყეს კავკასიელ ერების გულსა და სულში ჩხრეკა და აღმოაჩინეს, რომ რუსეთს შიში მოელის კავკასიისაგან, რომ გულითადი მეგობრობა კავკასიელთა და მათ შორის ქართველებისა რუსეთთან ნამდვილი თვალთმაქობა და ფარისევლობაა. თავისებურად გაიგეს ამ ვაჟბატონებმა რუსეთის გამარჯვების საქმე! მათის აზრით, რუსეთის საქმე მხოლოდ მაშინ იხეირებს კავკასიაში, როდესაც დევნას დაუწყებენ“.

ახალი ამბები და შენიშვნები

მკვიდრთ, — ამ მტერთ რუსეთის იმპერიისა. არა ერთხელ გამოთქმული ქართველების მიერ სურვილი რუსეთთან უფრო მჭიდროდ დაკავშირებისა, მათ ფარისევლობად აღიარეს. ეს ვაჟბატონები ყველგან სეპარატიზმს ჰხედდენ და ქადაგებენ ქართველთა დევნას და მათ უფლებათა შეზღუდვას“.

დრო არისო, სწერს ეს რუსის მწერალი, თავი დავანებოთ ამ უსამართლობასო. დრო არისო შევიგნოთ, რომ უფრო სარგებლობას მოგვცემს ძმობა და სიყვარულობით მოქცევა კავკასიელთა და აღმოსავლეთის ხალხთა, ვინემ მტრობა და შეძულებაო.

* *

როგორც «ცნობის ფურცელი» იტყობინება, ინჟინერ ა. დ. მიხაილოვს 31 მაისს უკვე შეუტანია ქალაქის გამგეობის კასაში გირაო ოცი ათასი მან. და ამ ცოტა ხანში შეუდგება ქუთაისში მიღებით წყლის გაყვანას. მართალია, ბ. მიხაილოვს დღეის იქით, პირობის ძალით, ექვსი თვის ვადა კიდევ აქვს გეგმის წარმოსადგენად, მაგრამ ის ამ ვადით სარგებლობას არ აპირებს და, როგორც მან კერძოდ განაცხადა, 15 ივნისისთვის წარმოადგენს გეგმას, რომელსაც ქალაქის საბჭო 25 ივნისისთვის განიხილავს. მიღები უკვე გამოწერილი ყოფილა და ამ ერთ კვირაში კიდევ მოუა ქუთაისში. ამ გვარად იწყება და სრულდება ეს მეტად სასარგებლო და საჭირო საქმე, რომელზედაც ბევრს იმედი დაკარგული ჰქონდა და რომელმაც ბევრს უადგილო და ახირებული აზრი გამოათქმევინა.

კარგი იქნება ჩვენი საზოგადოება ამ საქმეს ჯეროვან ყურადღებას მიაქცევდეს და შეიძინდეს მიხაილოვისაგან შემდგარ ამხანაგობის პაიებს, რომელნიც ერთის წლის შემდეგ, ეჭვი არ არის, სარგებლობას მოიტანენ და გაძვირდებიან. სჯობია ისევე ჩვენ ვისარგებლოთ ამ საქმით, ვიდრე სხვა ვინმემ.

ადგილობრივმა სამეურნეო საზოგადოებამ — „კოლხიდამ“, რომელსაც აქამდის სიცოცხლის არა ეტყობოდა-რა, დაიწყო მოქმედება, მან ასწია აბრეშუმის პარკებზე ფასი ფუთში 6 მანეთიდან ცხრა მანეთამდე და ათასი მანეთის პარკი იყიდა. საზოგადოების გამგეობას იმედი აქვს საზღვარ-გარეთ ფასი აიწვეს და საზოგადოება ბევრს მოიგებს.

საქართველოს ეპარქიის საეკლესიო მუზეუმის კომიტეტს, გორის ეპისკოპოსის კირიონის წინადადებით, მუზეუმის საპატიო წევრებად აურჩევია: გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსი ალექსანდრე, პროფესორნი კონდაკოვი, პოკროვსკი, პეტროვი, ა. ცაგარელი, ა. ხახანაშვილი.

ამავე მუზეუმის კომიტეტი შესდგომია მუზეუმის ხელნაწერების და ძველი წიგნების აღწერის გამოცემას, რომელიც შეუდგენია ისტორიკოს-არხეოლოგს თ. ჟორდანიას.

* *

როგორც „ივერიაში“ ვკითხულობთ: განსვენებული კ. ი. ზუბალაშვილის მემკვიდრეთ 6000 მან. შეუწირავთ ტფილისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა შეუძლებელ მოსწავლეთა შემწე კომიტეტისათვის სათავად-აზნაურო სკოლაში ერთის სტიპენდიის დასაარსებლად კ. ი. ზუბალაშვილის სახელზედ.

* *

წელს პეტერბურგის უნივერსიტეტში სახელმწიფო გამოსაცდელ იურიდიულ კომისიაში ხუთასამდე სტუდენტი იჭერდა ეგზამენს. მათ შორის სამმა ქართველმა გაათავა წელს: ნ. გამრეკელმა, გ. ჩაბრიევმა და ლ. ბახტაძემ. ბახტაძე სახალხო განათლების მინისტრის ბოგოლეზოვის გარდაწყვეტილებით ექსტერნად იყო დატოვებული კომისიის ეგზამენებზე. იურიდიულ ფაკულტეტის ყველა საგნებში გამოცდის შემდეგ, ამ უკანასკნელს სახელმწიფო კომისიამ პირველი ხარისხის დიპლომი მიუსაჯა.

* *

როგორც გაზ. «Застава»-ს ბელგრადიდან დღეშიათ ატყობინებენ, სერბიის მეფე ალექსანდრე და მისი მეუღლე დედოფალი დრაგა ამ მოკლე ხანში პეტერბურგში მიდიან თურმე. ამ დროს პეტერბურგს ესტუმრებიან ჩერნოგორიის მთავარი ნიკოლოზი და ბოლგარიისა ფერდინანდი. პეტერბურგიდან დედოფალი დრაგა კავკასიის სამკურნალო წყლებზედ გამოემგზავრება, სადაც რამდენსამე კვირას დაჰყოფს.

* *

სამმართველო ქუთაისის სასულიერო სემინარიისა აცხადებს, რომ განმეორებითი და დამატებითი ეგზამენები სემინარიის ზემო კლასებში, პირველ კლასს გარდა, დაიწყება ოც აგვისტოს, ხოლო მისაღები ეგზამენები პირველ კლასში შემსვლელთათვის 22 აგვისტოს 1901 წელსა.

საშუალო სკოლის რეფორმის კომისიის დღგენილებით, 1901—1902 სამოსწავლო წლიდანვე მოისპობა ლათინური ენა პირველ და მეორე კლასში და ბერძნული—მესამე და მეოთხეში. დანარჩენ კლასებში ამ წელს სწავლა ძველის წესით იწარმოებს. გამორიცხულ საგნების მაგიერ, პირველ ორ კლასში ასწავლიან ბუნების-მეტყველებას და მიუმატებენ გეოგრაფიის კურსს. რეალურ სასწავლებლებში პირველ და მეორე კლასში შემოიღებენ ისტორიის სწავლებას და გაადიდებენ მათემატიკის კურსს პირველში და გეოგრაფიისას და ბუნების-მეტყველებისას—მეორეში. 1902—1903 სამოსწავლო წელს შესცვლიან გიმნაზიების პირველ ხუთ კლასს, 1903—1904 წელს კი დანარჩენ სამს. ბოლოს 1905 წელს მოისპობა მერვე კლასი და ცვლილებაც დასრულდება.

საშუალო სკოლაში კურს დამთავრებულთ, გარდა უმაღლესს სასწავლებლებში შესვლისა, ექნებათ სხვა დანარჩენი უფლებებიც, რომელიც ჰქონდათ კლასიკურ გიმნაზიაში კურს დამთავრებულთ.

ბათუმში, შუადღის დროს, ნავთსადგურის ახლო ოთხი შეიარაღებული ადგილობრივი მცხოვრებელი როტშილდის ქარხნის არტელშიკს იარცევს თავს დაეცნენ და 13,000 მანეთადე წაართვეს, ბოროტ-განმზრახველებმა იარცევის მხლებელი ქარხნის დარაჯი მოჰკლეს.

ამას წინეთ თოფურიას საავადმყოფოში გასტეხეს კასა, რომლიდანაც წაიღეს 4,000 მანეთამდე. ეჭვი მიიტანეს კასსირ ბ. ა. მ—ძეზე, რომელიც დაკავებულ იქმნა. მაგრამ დღეს, როგორც შევიტყვეთ, ფულების მომპარავი აღმოჩნდნენ სულ სხვა პირნი, რომელთაც ბ. კასსირისთვის დამით მოუპარაეთ გასაღები, გაუღიათ კასა, ამოუღიათ ფულები, კასა დაუკეტელი გაუშვიათ და გასაღები კი ისევ ბ. კასსირის ჯიბეში ჩაუდევთ.

წელს ქუთაისის სასულიერო სემინარიაში სწავლა დაამთავრა 30 მოწაფემ. ამათში პირველი ხარისხით სწავლა დაამთავრა 13 კაცმა, რომელთაგან სამს ყმაწვილს, როგორც ამბობენ, უპირებენ სასულიერო აკადემიაში გაგზავნას.

8 ივნისიდან დაიწყო იმერეთის ეპარქიის სამრევლო სკოლების პედაგოგიური კურსები. კურსებზე გამოწვეულია 50 მასწავლებელი. წელს სამაგალითო გაკვეთილების მისაცემად გარეშე პირები არ არიან მოწვეულნი. თვითონ მასწავლებლები აძლევენ გაკვეთილს სამრევლო სკოლების მეთვალყურის მ. მელ. კელენჯირიძის ზედამხედველობით. გაკვეთილებზე ესწრება ქუთ. სას. სასწ. რექტორი არქიმანდრიტი მ. ბენიამინი და ამავე სემინარიის მასწავლებელი ბ. კასაბიევი.

«С.-П. Вѣд.»-ის მე-148 №-ში დაბეჭდილია ფრიად საყურადღებო წერილი ამ სათაურით: „საქართველოს რუსეთთან შეერთებიდგან ასის წლის შესრულების გამო“. ამ უკანასკნელ დროს ამ გაზეთში შესანიშნავი სტატიები იბეჭდება.

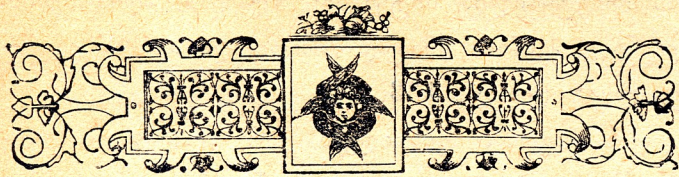
წელს ტფილისის ვაჟთა პირველ გიმნაზიაში სწავლა დაასრულა სულ 58 კაცმა, ამათგან 7 ქართველია.

უკვე დასრულდა ეგზამენები ტფილისის ვაჟთა მესამე გიმნაზიაში; სწავლა დაასრულა სულ 21 ყმაწვილმა, რომელთაგან ოთხი ქართველია, ლ. დიასამიძემ ვერცხლის მედლით დაასრულა სწავლა.

ვაჟთა მეორე გიმნაზია დაასრულა 23 მმა კაცმა, ამათში 9 ქართველია.

ტფილისის წმინდა ნინოს სახელობის დედათა სასწავლებლის მე-7 კლასში წელს სწავლა დაასრულა 45 მოსწავლე ქალმა; ამათგან 14 ქართველია.

5 ივნისს გათავებულა ეგზამენები ერევნის კლასიკურ გიმნაზიაში, სადაც სწავლა დაუსრულებია 15 კაცს; მათ შორის ორი ქართველია: პეტრე სიმონის ძე ვარდანაშვილი, რომელმაც მიიღო საუკეთესო სწავლის ჯილდოდ ოქროს მედალი, და ესტატე მიხეილის ძე პაატაშვილი.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ სარწმუნოებასა და კეთილშენობაზე.

ხმა მაცხოვრისა კეკელესის მწეკმსისადმი.

«სახე მიგეც თქვენ, რათა ვითარცა ესე მე გიყავ თქვენ, ვგრეთვე თქვენცა ყოფდეთ». (იოან. 13,15).

გავრძელება *)

თავი 13. ლოცვა.

1. ჩემი სახელი ემმანუილია და ნიშნავს: ჩვენთანა ღმერთი („და უწოდეს მას სახელი ემმანუილ, რომელ არს თარგმანებით ჩვენთანა ღმერთი“ მატ. 1, 23). გახსოვდეს, მღვდლო, ჩემი ღვთაებრივი არსებობა, გახსოვდე მე, როგორც ღმერთი, გახსოვდეს, რომ მე მარადის შენთანა ვარ. ჩემი უსამზღვროობისა გამო შენთან ახლოს ვიმყოფები. ნეტარება შენს სულს, თუ ის, გარეშე მადლისა კიდევ გრძნობს სიტკბოებას მასთან ჩემი ღვთაებრივი არსებობისა გამო. ის უმაღლესად ბედნიერია, თუ ჩემი ღვთაებრივი არსებობა მასთან ჩვეულებრივი მრვლენაა მისთვის, თუ ჩემი არსებობა მასთან დღიური საზრდოა. მოვლენ დღენი, როდესაც ამ საზრდოს გავანოყიერებ ცხოველი გრძნობით სიხარულისა, და უტკბესი ნუგეშებით. ღვთის არსებობის გრძნობა სამ გვარია. პირველად ჩვენ ვგრძნობთ მისს არსებობას მისი უსამზღვროობისა გამო. ამ გვარი არსებობა მისი ერთნაირად საგრძნობელია ცოდვითათვისაც და მართალთათვისაც, და უსულლო საგანთათვისაც. ამ არსებობაზედ ამბობს მოციქული პავლე: „მის მიერ ცხოველ ვართ და ვიქცევით, და ვართ (საქ. 17, 28). მეორედ, კაცს აქვს

ბოძებული ნიჭი იგრძნოს ღვთის არსებობა მისი მადლითურთ ღმერთი იმყოფება თვისებრივად მადლით მართლის სულში. ამ გვარ არსებობაზედ ამბობს მახარობელი იოანე: «უკეთუ ვისმე უყვარდე მე, იტყვის მაცხოვარი, სიტყვანი ჩემნი დაიმარხნეს, და მამანცა ჩემმან შეიყვაროს იგი, და მოვიდეთ მისა და მისთანა დავადგრეთ, (14, 23). მესამე სახე ღვთის არსებობისა მისი სიყვარულის დადგრომაა კაცში. კეთილშობილური სული ხშირად გრძნობს ამ გვარ არსებობას და სიხაროვეს ღვთისას მით, ღმერთი ამხნევებს, ანუგეშებს, უმაღლებს გრძნობებს მას და ანიჭებს სიამოვნება-სიხარულს. ეს ის არსებობა არის ღვთისა, რომლის შესახებ ამბობს ფსალმუნთა საგალობელი: „დაფარნე ივინი საფარველისა პირისა შენისასა, აღძვრისაგან კაცისა“ (30, 21). არც შენში, არც გარეშე შენისა არა არს რა ისე მახლობელი შენთვის, ვითარცა მე, ღმერთი შენი, უფალი შენი. სცან შენი გული, როგორც ცხოველი კიდობანი, რომელშიაც იმყოფება ჩემი უსამზღვრო დიდება. უწინარეს ლოცვისა ასძარი შენში ეს სარწმუნოებრივი გრძნობა-აზრი, და მაშინ შენი ლოცვა გამსჭვალული იქნება სულისა და გულის სიტკბოვლით. სული წმიდა მაშინ მოგანაქებს მადლს და მაშინ იგრძნობ, რომ მე ვარ ემანუილ, ე. ი. შენთანა ღმერთი.

2. მე მაგალითით გასწავლე, მღვდლო, ლოცვა, გასწავლე, თუ როგორი უნდა იყვეს შინაარსი ლოცვისა. მოგეცი სახე ლოცვისა, ეცადე გაახორციელო ეს მოძღვრება შენს პრაქტიკულ ცხოვრებაში.

საზოგადო ლოცვის შესახებ დაიციევი წესი, რომელიც დადგენილია ჩემი ეკლესიის მიერ სულის წმიდის ჩაგონებით. ეს წესი გიჩვენებს შენ რიგს, დროს და სახეს ლოცვისას. რაც შეეხება შენს კერძო ლოცვას, ამისათვის არ გესაჭიროება რაიმე სახით შედგენილი წესი, თუ კი შენში ღვივის და ძლიერია კეთილშობილური გრძნობა, აზრი და მოქმედება.

3. მოიგონე, როგორ ვლოცულობდი მე თითონ გეთსამანიის ბაღში და ჯვარზედ. მაშინდელი ჩემი ლოცვა მოწმობდა ჩემს სრულს მორჩილებას ზეციერი მამის ნებებლობისადმი. გეთსამანიის ბაღში მე ვევედრებოდი ღმერთს: „მამაო ჩემო! უკეთუ

*) იხ. „მწეკმსი“ № 10 1901 წ.

შესაძლებელ არს, თანა წარმხედინ ჩემგან სასუმელი ესე; ხოლო არა ვითარცა მე მნებაეს. არამედ ვითარცა შენ» (მატ. 26 39).

ჯვარზედ კი ვსთხოვდი: „მამო, ხელთა შენთა შევედრებ სულსა ჩემსა» (ლუკ. 23, 46). მაშასადამე, როდესაც შენ ლოცულობ, ითხოვე მადლი, რომელსაც საჭიროებს შენი გული, რათა მიაღწიო შენი ნებელობის სრულს ერთობას ჩემს ნებებლობასთან, და სავსებით შევედრო თავის თავი ხელთა ჩემთა.

4. მე მრავალი მაგალითი გიჩვენე ლოცვისა. მიაქციე ყურადღება, მღვდლო, იმ გარემოებას, რომ ერთი და იგივე ლოცვა გეტსამანიის ბაღში სამჯერ გავიმეორე („და დაუტევნა იგინი, და კვლად წარვიდა მესამედ და ილოცა და მასვე სიტყვასა იტყოდა» მატ. 26, 44).

აქედგან შენ ისწავლე, თუ რამდენად საჭიროა გამეორება მუდარებით, წრფელი გულით და ცხოველი სარწმუნოებით შენი ვედრებისა, რომ მიიღო ღვთისაგან ის, რასაც ითხოვ. ხშირად ადრე ავდგებოდი და წავიდოდი მარტო სალოცვად („და განთიად რიჟყარაჟს ოდენ ადღა და გამოვიდა მიერ და განვიდა უდაბნოსა ადგილსა და მუნ ილოცვიდა“ მარკ. 1, 35). გაქვნიდეს ეს მაგალითად, მღვდლო! მე არა ერთხელ და ორხელ გამიტარებია მთელი ღამე ლოცვაში („და იყო მათ ღღეთა შინა და განვიდა თავადი მთად კერძო ლოცვად და ღამესა ათვედა ლოცვითა ღმრთისა მიმართ“ (ლუკ. 6, 12).

ჩემი მაგალითისამებრ, შენც, მღვდლო, ადგიქ აღრიანად სალოცვად, და გამოირჩიე მყუდრო და განმარტოვებული ადგილი, რათა აიცილო ყოველივე ის, რასაც შეუძლია გონება გაგიფანტოს. ასეთ მყუდრო ადგილად დავსახე მე სახარებაში შენივე ოთახი: „რაჟ მს ილოცვიდე, შევედ საუნჯესა შენსა და დაჰხე კარი შენი და ილოცე მამისა შენისა ფარულად“ (მატ. 6, 6). შენ არ ძალგიძს მთელი ღამე ლოცვაში გაატარო დაუძინებლად. მაგრამ ყოველს შემთხვევაში, თუ შეგიხვდეს ღამის თვევა, აღახვენ შენი გონება ჩემდა მომართ, აღანთე შენს გულში კეთილშობილური და მხურვალე

ლტოლვილება და მოიგონე ამავე დროს ჩემი წინასწარმეტყველის სიტყვები: «ღამესა აღიბყრენით ხელნი თქვენნი წმიდად მიმართ და აკუროთხედით უფალსა» (თსალ 133, 2).

5. მაგრამ, ვინაიდან შენ სცხოვრობ სოფელში, რომლის ყალბი სიმშვენნიერე და მაცდუნებელი ქარაფშუტაობა ათას ნაირ საფრხეს გიგებენ შენ, ამისათვის მოგეცი შენ მეორე სახე ლოცვისა, რათა არ მოიშორო გუნებიდან რწმენა უკვდავებაზე და არ გაირყენა გული. ეს არის ფიქრი ქვეყნიური და ზეციური სიკეთის მნიშვნელობაზედ. გონივრულად მსჯელობა ამ საგანზედ ცხადად დაგიმტკიცებს შენ ერთის სიკეთის უმნიშვნელობას და მეორის უსამზღვრო დიდებას. ამიტომაცაა, რის ჩემი სახარება და ყველა წმიდანები დაუცხრომლად გირჩევენ შენ ამ გვარ მსჯელობას. ამასთან ერთგულად დაიცვე კეთილშობილური წესები წმ. ეკკლესიისა. საეკკლესიო წესები შენარჩუნებენ და გაუძლიერებენ შენს სულს ლოცვისადმი მიზიდულებასა და კეთილშობილურს ფიქრებს.

როდესაც შენ ცხოვრებას ლოცვებში და ფიქრებში ატარებ, მაშინ შენ კარგად იგრძნობ, თუ რა სიტკბოება მოაქვს ჩემთან ერთობას. შენი სული დასტკბება ჩემთან ყოფნით, თითქოს ხილული თვალეზით მიცქეროდე შენი გული აინთება სიყვარულის სიცხოვლით და დამკვიდრდება შენსა და ჩემს შუა მტკიცე ღვთაებრივი ერთობა. მაშინ შენი ლოცვა, ვითარცა კეთილ-სუნელოვანებით აღსავსე საცეცხლური, აღემართება ზევით, ჩემი ღვთაებრივი საბრძანებლის წინაშე. შენი ლოცვა მიაღწევს ზეცას, როგორც ერთხელ აღიოდა ჩემი დიდ-სულოვნებით აღსავსე ვედრება სემს ზეციერ მამასთან. მაშინ შენი ნებებლობა მიაღწევს სრულს ერთობას ჩემს ნებელობასთან,—და ეს შეგაძლებინებს შენ მიიღო ყოველივე, რასაც ითხოვ ლოცვაში.

6. გახსოვდეს აგრეთვე, რომ არ დაიწყო არც ერთი საქმე, რაც უნდა პატივსადები იყვეს, ისე, რომ წინდაწინ არ ილოცო მაზედ. რომ თვალ წინ

დაგიყენოს ჩემი მაგალითი, სახარება მრავალ ჯერ მოგიტხოვრებს, რომ, როდესაც ქვეყნიური ცხოვრების დროს რაიმე საყურადღებო საქმეს შეუდგებოდ, წინდაწინ ყოველთვის ვილოცვი. მაგალითად მოციქულების არჩევის წინა დღე მთელი ღამე ვილოცე („და იყო მათ დღეთა შინა და განვიდა თავადი მათდ კერძო ლოცვად და ღამესა ათევეა ლოცვითა ღმრთისა მიმართ. და ვითარცა განთენა დღე, მოუწოდა მოწათეთა თვისთა და გამოირჩია ათ-ორმეტი მათგანი, რომელთა მოციქულად უწოდა“ ლუკ. 6, 12, 13). ჩემი წამების დღის წინედ, სანამ მივეცე-მადი მტერთა დასასჯელად, სამი საათი ვილოცე (მატ. 26, 39). მაშასადამე ლოცვით გამოიხატებოდა ჩემი მომზადება რომელიმე საქმისათვის.

თუ შენ ბეჯითად ემზადები ყოველივე საქმის დაწყების წინედ მხურვალე ლოცვით, მაშინ შენს თითოეულ განზრახვაში, სიამოვნებას პოვ და თვით, გარეგნობით, უმცირესი საქმეები დიდ სამსახურად ჩაგეთვლებიან. ჩემი სურვილია დაგეხმარო შენ მაღლითა და ძლიერებით.

ჩვეულებრივი ლოცვები, რომლებსაც იტყვი ყოველს დროს და განსაკუთრებულნი ვედრებანი, რომლებსაც გარდინდი შენის ცხოვრების შესანიშნავ მოვლენის დროს, არ კმარან შენის სულისთვის. შენი სული, მღვდლო, საჭიროებს კიდევ, რომ რამდენიმე ხნობით შესწყვიტო ჩვეულებრივი ცხოვრება, გაშორდე სხვა ადგილს მყუდროდ, მარტოდ, რათა დაისვენო ჯაფის შემდეგ, ლოცვებითა და კეთილშობილური გრძნობების ამალღებით მოიკრიბო, შეივსო დახარჯული ძალ-ღონე შემდეგი მოძღვრული შრომისა და მოქმედებისათვის.

(გაგრძელება აქნება).

სახელმძღვანელო, საყურადღებო, საჭირო და სასარგებლო წიგნებითა განყოფილება.

საეჭვო კითხვების განმარტება.

- კით. შეიძლება თუ არა იკურთხოს გვირგვინი იმ შემთხვევაში, როდესაც სასძლოს მამა ნათლიაა სასიძოსი?
- მიგ. უწმიდესი სინოდისაგან დადგენილია, რომ ნათესაური კავშირი მიმრქმელთა და მონათლულთა შორის იყოს ცნობილი და ამიტომ გვირგვინის კურთხევა აღკრძალულია შემდეგ პირობებზედ: 1) ნათლისა და ნათლულის დედის შორის; 2) ნათლია ქალსა და ნათლულის მამის შორის.
- კით. ჩვეულებრივად, ფიცის მიღების დროს ასწვენ ხოლმე ორ თითს მარჯვენა ხელისას; ზოგიერთ სახელმძღვანელოებში კი ნაჩვენებია, რომ დაფიცების დროს თითები ისე უნდა იყოს დაწყობილი, როგორც პირჯვრის წერის დროსო, რომელია კანონიერი და უფრო სწორი?
- მიგ. უეჭველად ისე, როგორც ნაჩვენებია სახელმძღვანელოებში, რადგანაც მარჯვენა ხელის ორი თითის აწევას არაფერი მნიშვნელობა არა აქვს.
- კით. შეუძლია თუ არა დედათა მონასტრის კრებულს იქონიოს საეკლესიო ბეჭედი, და თუ არა, როგორ უნდა დაამოწმოს სხვა-და-სხვა საბუთის ქაღალდები უბეჭდოთ?
- მიგ. თანახმად უმაღლესი ბრძანებისა (უქაზი უწმ. სინოდისა 4 ლუკ. 1836 წ). საკრებულო, სავედრო რ სასაფლაოს ეკკლესიებმა და აგრეთვე მონასტრებმა უნდა იქონიონ საკუთარი ბეჭდები, ერთნაირ ზომაზედ მოჭრილი საეკლესიო საბუთების დასამოწმებლად. ამიტომ, თუ მონასტრის კრებულს არ აქვს ბეჭედი, უნდა მონასტრის მთავრობასთან ერთად გამოსთხოვოს ნებართვა ადგილობრივ ეპარქიალურ მთავრობას ბეჭდის შესაკვეთად.

კით. როდესაც მამაკვდავი ბავშვი ინათლება უმიმრქმელოდ შიშისა გამო სიკვდილისა და მღვდლის და ბავშვის დედ-მამის მეტი სხვა კაცი ვერ იპოვონ, მაშინ ყრბით ემბაზს გარშემო შემოვლანზე ყრმა ვის უნდა ეკავოს?

მივ. ახირებული კითხვა არის. ასეთი შემთხვევა იშვიათად უნდა მოხდეს. და რომ კიდევ მოხდეს, რა მიუცილებელი საჭიროა, მაინცა და მაინც, ემბაზის გარედ სიარული? ნუ თუ არ იციან, რომ ბავშვი მონათლულად ირიცხება მარტო წყალში ჩაყვანითაც კი—დადებული სიტყვების წარმოთქმის შემდეგ.

კით. ტაბელის მაღალ დღესასწაულებში, ხელმწიფის დაბადებისა და სხვათა გვირგვინის კურთხევა შეიძლება თუ არა?

მივ. შეიძლება.

კით. მეზვერის, ფარისევლის და სულის წმინდის მოსვლის კვირაში ოთხშაბათი და პარასკევი ხსნილი არის, ამის გამო იმ კვირებში—სამშაბათს და ხუთშაბათს საღამოს გვირგვინის კურთხევა შეიძლება თუ არა?

მივ. შეიძლება.

კით. თუ ერთ ეკლესიაში ერთ დღეს ორჯერ წირვის შესრულება არ შეიძლება ერთსა და იმავე ოდიკზედ, ასე მაინც არ შეიძლება, რომ ჯერ ერთმა მღვდელმა ერთ ეკლესიაში სწიროს და მერმე მეორე მღვდელმა წაიღოს იგივე ოდიკი მეორე ეკლესიაში და სწიროს იმაზედ იმავე დღეს?

მივ. ესეც ახირებული კითხვა არის. ჩვენ ვერ წარმოგვიდგენია ეკლესია უოდიკოთ.

კით. საეკლესიო ტიბიკონში სწერია თოკით შეკვრა ხის ტრაპეზისა, მაგრამ ქვის ტრაპეზს თოკით შეკვრა უნდა თუ არა?

მივ. თოკის შემოვლებას ტიბიკონი იმიტომ კი არ უჩენს, რომ ტრაპეზი არ დაინგრეს; ქვის იქნება იგი თუ ხის ყოველ შემთხვევაში რიგია თოკის შემოვლება ტრაპეზზე.

შეწირულებანი.

მ. რ! უმორჩილესად გთხოვთ ნება გვიბოძოთ, რომ თქვენი პატივცემული გაზეთის „მწყემსის“ საშუალებით მადლობა გამოუცხადოთ როგორც მე, ისე ჩემმა მრევლმა ქვემოთ აღნიშნულ პირთა, რომლებმაც შემოსწირეს ს. ქვედა მალაქის წმ. გიორგის ეკლესიას ფულები, რომლებითაც მოპოებულ არს შემდეგი ნივთები: თ. ჯოვობაძემ განსაზავებელი, ღირებული 9 მან. 20 კ.; ლ. ქოჩაკიძემ გვირგვინები, ღირებული 13 მ.; ს. ჯოვობაძემ ემბაზი, ღირებული 15 მან.; ზ. ჯოვობაძემ პურის საკურთხი, ღირებული 10 მ.; სტ. გოგისვანიძემ სამირონე კოლოფი, ღირებული 3 მანეთად; მ. არაბიძემ დაფარნები, ღირებული 15 მან.; ზ. გოგისვანიძის მემკვიდრეებმა სამრეკლოსთვის ხის მასალა, ღირებული 10 მან., ც. კობეშვიძის ასულის სახელზედ მაცხოვრის და ღვთის მშობლის ხატები, ღირებული 16 მან.; აზ. მ. ქუთათელაძისამ ერთი ოლარი, ღირებული 3 მან.; აღ. ჯოვობაძემ ერთი მოდილო დასაკიდი ქალი, ღირებული 13 მან. და ამავე ეკლესიის მრევლთაგანმა ქალებმა ერთი რწყვილი სასანთლეები და ერთი მორჩილი დასაკიდი ქალი, ღირებული 38 მან. სულ 145 მ. 20 კ.

მღ. იასონ უფრუფლიანი.

მ. რ! უმორჩილესად გთხოვთ ნება გვიბოძოთ, რომ თქვენის პატივცემული გაზეთის „მწყემსის“ საშუალებით მადლობა გამოუცხადოთ, როგორც მე, აგრეთვე რწმუნებულის ჩემდამო მრევლის—ოსების მხრით სოფ. წყდისის მცხოვრებს ვასო (გლახუა) შიოს ძეს მაისურაძეს, რომელმაც შემოსწირა ოსეთის—კუდაროს ხეობაში, კობიეთის ახლად აშენებულს ეკლესიას ერთი რწყვილი დაფარნები და ერთი ტრაპეზზედ გადასაფარებელი, ღირებულნი ხუთ თუმნად.

კუდაროს ეკ. მღ. ე. მაისურაძე.

❖ ისე იღებია ❖

დეკანოზი დავით დამბაშიძისაგან შედგენილი და გამოცემული წიგნები:

თბილისში, წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში, ქუთაისში—«მწვემსია»-ს რედაქციის სტამბაში, ძმ. ჭალაძეების, და ე. ბეჟანეიშვილის წიგნების მაღაზიებში და ყვითილაში—თვით გამომცემლთან.

1. საეკლესიო და ღვთის-მსახურების წიგნები.

1. **ლოცვანი** ნახატებიანი, გამოცემა მესამე. მართლ-მადიდებელი ეკლ. უბოძრესი დღესასწაულების ისტორიული მოხრობით. ამ ლოცვანში არის მთელი წლ-ს ტროპარ-კონდაკები, სერობა, პარაკლისი ღვთის-მშობლია და ზიარების ლოცვა. აგრეთვე ამ ლოცვანს სრულს თვეთა მესყველბაში არიან ჩართულნი საქართვ. წმ-დანები მათი ისტორიული მოთხრობით და ტროპარ-კონდაკებით. ფ. ყლით 50 კ. და უყდოთ . . . 40 კ.
2. წესი სწეულის ზიარებისა და ცრცელი პანაშვიდისა, ფასი . . . 10 კ.
3. **სოცხლთა** და გარდაცვალებულთა მოსახსენებელი კონდაკი (კარგის ყლით) ფ. . . 30 —
4. **ბონდაკი** იოანე ოქროპირის წირვისა უყდოთ 40 კ. კარგი ყლით . . . 60 »
5. **შემოკლებული ლოცვანი** ანბანით და თორმეტი საუფლო დღეების ტროპარ-კონდაკებით ფ. . . 5 »

2. სასაწვლო და სახელმძღვანელო წიგნები.

1. **დარიგება** საღმრთო სჯულის სწავლებაზე, რომელიც უწმ. სინოდსაგან მოწონებულია როგორც სასაწვლო საღმრთო სჯულისა საეკლესიო-სამრევლო და სხვა პირველ დასაწყის სკოლებში—ფასი . . . 30 კ.
2. იგივე დარიგება საღმრთო სჯულის სწავლზედ რუსულს და ქართულს ენაზე ხმის ამალღებ-ს ნიშნებით—ფასი . . . 40 კ.
3. **დაწყებითი** გაცვერილები საღმრთო სჯულის სწავლებაზე, ფასი . . . 15—
4. **ახალი** სასულიერო კონსისტორიათა წესდებულება—ფასი . . . 40 კ.
5. **მღვდელთათვის** საიდუმლოების შესრულების

დროს საქარო ს.ხელმძღვანელო წიგნი— ფასი ყლით . . . 20 კ.
6. საქართველოს საეკლესიო ისტორია ფასი 45 კ.

3. სამკურნალო წიგნები და დარიგება ჯან-მრთელობის დაცვაზე.

1. **ახალა** კარაბადანი, მკორე გამოცემა დამატებით, რომელიც განხილული, მოწონებული და ნება-დართულია კავკასიის საექიმო რჩევ-საგან—ფასი . . . 1 მ.
2. **დარიგება** მხედველობი დაკვასა და თვალეების მოვლაზე, ფასი . . . 10—

4. შესანიშნავი მონასტრები და ეკლესიები და ამ მონასტრების აღმაშენებელთა ცხოვრების აღწერილობანი,

1. **მცხეთ-ს ტაძარი** და წმ-და ნინო, ქართ. განმანათლებელი, ფასი . . . 25 კ.
2. **ბელათის მონასტერი** და ცხოვრების აღწერილობა მათ-ს დავით აღმაშენებ. . . 25 კ.
იგივე რუსულ ენაზე . . . 20 »
3. **შიო მღვიმის მონასტერი** და ცხოვრების აღწერა ღირსისა მამისა ჩვენისა შიოსი 5 კ.
4. **სთაპარ-მონა** დავით და კონსტანტინე და მოწამეთის მონასტერი.—ფასი . . . 5 კ.
იგივე რუსულ ენაზე . . . 10 კ.
5. **პარძიის მონასტერი**, ფასი . . . 5 კ.
6. **მარტვილის მონასტერი** . . . 2 კ.

5. საუფლო და ღვთის-მშობლის დღესასწაულების აღწერა სწავლა დარიგებით.

1. **ღვთის-მშობლის** დაბადება, სურათით . . . 2—
2. **ბაძრად** მიყვანება ღვთის-მშობლისა, ფ. . . 2—
3. **ამალღება** პატიოსნისა და ცხ-ველს-მკოფელისა ჯვარისა, სურათით . . . 2—
4. **შობა** უფლისა . . . 2 კ.
5. **მირამა უფლისა**, სურათით.—ფასი . . . 2—
6. **ხარამა** ყოვლად წმიდა ღვთის-მშობლისა 2—
7. **ბზობა** სურათით—ფასი . . . 2—
8. **აღდგომა** სურათით—ფასი . . . 2—
9. **მიძინება** ყოვლად წმ. ღვთის-მშობლისა, 2—
10. **ხელთუქნელი** ხატის ისტორია . . . 3 კ.

6. მოწამენი, ღირსნი მამანი და დედანი საქართველოს ეკკლესიისა, შესანიშნავი საქართველოს მეფენი და დედოფალნი:

- 1. ჩხაღავაძე რაჭდენი, სურათით, ფასი . . . 5 კ.
- 2. წმ. ნინო ქართველთ განმანათლებელი . . . 2—
- 3. შვედ დავით მესაძე აღმაშენებელი . . . 5—
- 4. თამარ მეფე, სურათით . . . 5—
- 5. გიორგი მთაწმინდელი . . . 10—
- 6. იოანე ზედახელი . . . 5—
- 7. შუშანიკი . . . 3—
- 8. ქუთაის დედოფალი . . . 2—
- 9. აჩილ და ლიპარიანი . . . 5—
- 10. მეფე დავით III აღმაშენებელი . . . 5—
- 1. იგივე ვრცელი . . . 15 >

7. რელიგიური და სწავლებითი მანარსის წიგნები და სახეობები:

- 1. წმიდანი გიორგი-მთაწმინდის: ვასილი დიდი, გრიგორი ღვთის-მეტყველი და იოანე მოწამენი, სურათებით — ფასი . . . 5—
- 2. როგორ უნდა ვმარტოვდეთ — ფასი . . . 3—
- 3. სწავლება წმ. გიორგის დიდის მთაწმინდის ვლადიმერისა . . . 2—
- 4. ანდრია პირველწოდებული, ისტორიული პოემა აკაკისა, ფასი . . . 5—
- 5. სიკვდილი მართლისა, კონსტანტინე-ტიმის მუხლის წიგნი . . . 5—
- 6. ხმა მადლიერისა ს მწყობრადმი. სახეობა ს სწავლა იესო ქრისტესი . . . 3—
- 7. შვილების მოვლა მშობელთადმი . . . 3—
- 8. მშობლების მოვლა შვილთადმი . . . 3—
- 9. ვინ არიან ღვთის ცხოვრების მტერი და როგორ უნდა ვქლოთ მათ . . . 3—
- 10. იუნჯებდთ საუნჯესა ცათაშინა . . . 3—
- 11. საუ არი ღვთის სიტყვაზე . . . 3—
- 12. — შრ-მ ზე . . . 3—
- 13. სამგვარი სიკვდილი . . . 5 "

8. მოთხრობანი დაბადებიდან.

- 1. მეფე სოლომონ ბრძენი სურათით — ფ. . . 5—
- 2. მარტო (მართობა დაბადებიდან) სურ. . . 5—
- 3. სიბრძნე იოანე ზარაფისა, სურათით. . . 5—
- 4. იოსებ . . . 5—

სატყუები და მხატვრობანი.

იმექონებიან პატარა რაფ ფაიანი ხატები თიხაზე სამ-ოთხ გოჯანი ფასი 5—10 კ. ხატები მარის მაცხოვრის, ივერის ღვთ-სამშობლის, წმიდა გიორგის, ანდრია მოციქულის, პირველ წოდებულისა და ათ თორშეტა დღესასწაულთა. ვინც დაიბარებს ხატებს არა ნაკლებ ოცი ა, იმათ ჩვენს საქართველოში ყველაზე ფოსტის გასაგზავნი არა გარდაცდება ამ სთან იმექონება სქელ ქ-ლ ღვთ ნახატი წმიდა ნინოსი, საქართველოს განმანათლებლის; ვარაყით 6+7 გოჯანი ფასი 15 კ. ფოტო-ტიპით დაბადებულ წმიდანთა მთაწმინდისა და ივერისა და კონსტანტინე 6+5 გოჯანი ფასი 5 კ. ამავე ზომისა და ამითანავე სახით წმ და ნინო ქართველთ განმანათლებლისა და დავით აღმაშენებლისა ფ. ი თოლი 5 კ. ვინც ზემო აღნიშნულ წიგნებს გამოიწერს არა ნაკლებ ერთი თუმისა, მს მანეთზე დაეთმობა 20 კ. ვინც ორ კაპიკან წიგნაკებს დაიბარებს არა ნაკლებ ხუთ ცალისა, ის ფოსტით გასაგზავნი არ იხდის.

იმექონება ხატები მრავალი პატარა ფაიანი ხატები ფერადი ღვთისა, სახელდობრ: ნინოსი, დავით და კონსტანტინეს, დავით აღმაშენებლისა, თამარისა, ანდრია პირველწოდებულისა და წმიდა გიორგისა, ფასი თითო 5 კ. ვინც ას დაიბარებს ნაკლებ ოცი ა, იმათ ჩვენს საქართველოში ყველაზე ფოსტის გასაგზავნი არა ნაკლებ ხუთ ცალისა, ის ფოსტით გასაგზავნი არ იხდის.

11. მხატვრობანი სასულიერო და საერო მოღვაწეთა.

- 1. შოთა რუსთაველი . . . 25 კ.
- 2. აკაკი წერეთელი . . . 25 კ.
- 3. თამარ მეფე . . . 25 კ.

იმექონება აკრიფი შესავალ-გასავალი წიგნები და ყოველგვარი მოწამებების რელიეფები და ამოწერილობანი.

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

სალითერატურო განყოფილება: კიდევ რამოდენიმე სიტყვა სამღვდელთ და საეკლესიო მოსამსახურეთათვის პენსიების დანიშნვის შესახებ. — წერილი რედაქციისადმი, მღ. რაჭდენ ხუნდაძისა. — „მწყემსის“ კორარესპონდენცია, მღ. ი—ე ფ—ასა. — ჟურნალ-გაზეთებიდან. — ახალი ამბები და შენიშვნები.

სწავლა და მცოდნეობა ქრისტიანობის საკრძო-ნოვასა და კეთილ-ზნობისა: ხმა მაცხოვრისა ეკკლესიის მწყემსისადმი.

საზიარო და სასარგებლო ცნობათა განყოფი-ლება: საეკლესიო კითხვების განმარტება. — შეწირულება. — განცხადებანი.